oricare cleric va și liturghisi (împreună liturghisi) cu cel caterisit (precum unii ca aceștia sunt și ereticii, după Sinod III. 2 și Sinod III. 4) împreună se caterisește și el, Apost. 11. Că se cuvine pe eretici să-i urâm și să ne întoarcem fețele despre ei, dar nu cândva și să ne rugăm împreună cu ei, sau să iertăm lor a lucra vreo slujire bisericească, ori ca niște clerici, ori ca niște ierei.

Apost. 46 Botezul ereticilor nu este primit

Episcopul, sau prezbiterul, ereticesc botez primind, sau jertfă, a se caterisi poruncim. Că ce conglăsuire este lui Hristos cu veliar? Sau ce parte credinciosului cu necredinciosul? [Apost. 47, Apost. 68, Sinod II. 7, Sinod VI. 95, Cart. 1, Cart. 6, Cart. 15, Vasile 1, Vasile 5, Vasile 20, Vasile 47]

Dreptslăvitorii creștini se cuvine a se feri de eretici, și slujirile lor a le urî. Iar mai vârtos înșuși ereticii se cuvine a se mustra și a se înțelepți de către episcopi și prezbiteri, doar cumva vor înțelege și se vor întoarce, din rătăcirea lor. Pentru aceasta și canonul acesta rânduiește, că, oricare episcop, sau prezbiter, ar primi ca de drept și adevărat botezul ereticilor[68] sau jertfa ceea

[68] Pentru aceasta și Sfântul Ieromartirul Chiprian care a stătut episcop al Calcedonului, și tot soborul cel dimprejurul său, cel de optzeci și patru de episcopi, ce s-au adunat în Calcedon, urmând apostolescului acestuia canon care leapădă botezul ereticilor de obște, încă și Apost. 68 celui ce zice, că cei de eretici botezați sau hirotonisiți, este cu neputință, a fi ori creștini, ori clerici. Urmând ei zic, canoanelor acestora, au așezat canon prin care leapădă botezul ereticilor, și al schismaticilor împreună. Dovedindu-o aceasta, și din alte multe scripturi ziceri, iar mai ales din acea apostolească: „Un Domn, o Credință, un Botez" (Efeseni 4). Că dacă, zic ei, una este sobornicească biserică, și unul este botezul cel adevărat, cum poate fi adevărat botezul ereticilor, și al schismaticilor, de vreme ce ei nu sunt înlăuntru în biserica cea sobornicească ci s-au rupt dintr-însa prin eres? Iar de este adevărat botezul ereticilor și al schismaticilor, și este adevărat și cel al dreptslăvitoarei și al sobornicești biserici, apoi nu este un botez, precum Pavel strigă, ci două, care este prea cu necuviință. Adaugă însă ei și aceasta, că socoteala aceasta, de a nu primi botezul ereticilor, nu ne este nouă și proaspătă a lor, ci veche, și de cei mai dinainte ai lor cercată, canonul acestui sobor și Sinod VI. 2 l-au pecetluit. Și de unde mai-nainte era canon de localnic și particularnic sobor, acum este canon de a toată lumea sobor, ca unul ce de acesta s-a pecetluit. Într-un glas cu Sfântul Chiprian și cu soborul cel de lângă el, și Firmilian cel ce a stătut exarh al soborului celui din Iconia (pe care marele Vasile în întâiul său canon, îl numește al său, ca pe unul ce era episcop al Chesariei), strigă și leapădă botezul ereticilor. Că scriind ...continuă la pag. 85

ce se proaduce de dânșii, unul ca acesta, poruncim ca să se caterisească. Fiindcă ce conglăsuire are Hristos cu diavolul? Sau ce parte are credinciosul cu cel necredincios? Căci cei ce primesc cele de către eretici, sau și ei au aceeași socoteli ca al acelora, sau cel puțin nu au osârdie spre a-i scoate pe dânșii din cacodoxia lor. Că cei ce bine voiesc (adică se învoiesc) la slujbele acelora, cum pot a-i mustra pe ei ca să lepede eresul lor cel cacodox și rătăcit.

---

către Sfântul Chiprian, zice acestea, dar cine, măcar de ar fi ajuns și la vârful săvârșirii și al înțelepciunii, poate a se întări, și a crede, că singură suprachemarea celor trei nume ale Sfintei Treimi, este destulă spre iertarea păcatelor, și spre sfințenia botezului, de nu este adică drept slăvitori, și acela ce botează? Citește toată Epistolia acestuia, care se află în cartea cea pentru cei ce au patriarheisit în Ierusalim (cartea 1, cap 16, paragraf 4) de nevoie fiind la această pricină. Să unește la această socoteală și marele Vasile, pe ale cărui canoane așijderea le-a pecetluit cel al 6-lea sobor a toată lumea (Vasile 2) că adăugând în întâiul său canon a zice, care botezuri sunt primite, și care neprimite, în două le împarte pe acestea, zicând: Că, botezul ereticilor: adică al celor cu totul despărțiți de biserică, și care după însăși credință sunt osebiți de cei drept slăvitori, și a cărora osebire privește de-a dreptul la credința cea întru Dumnezeu, s-au părut bine cuvântată pricină celor din început cu totul a se lepăda. Iar botezul schismaticilor, sau socotit adică a fi de cuviință de către soborul cel de lângă Chiprian, și Firmilian al nostru, să se lepede și acesta; fiindcă schismaticii cei ce se numesc curați zic, și înfrânați, și de sac purtători, și Idroparastații (adică cei ce săvârșesc Liturghia numai cu apă), și alții, sau despărțit la început de biserică, și despărțindu-se numai aveau în sinești Darului Duhului Sfânt, fiindcă darea acestuia se tăiase. Pentru aceea ca niște mireni făcându-se, nici dar duhovnicesc aveau, nici stăpânire de a boteza, sau a hirotonisi; Și după urmare cei ce se botezau de dânșii, ca de mireni botezându-se, au poruncit să se boteze cu adevăratul botez al bisericii cei sobornicești, dar însă fiindcă s-au socotit de cuviință de către oarecare Părinți ai Asiei, să fie primit botezul schismaticilor, pentru oarecare iconomie a multora, fie primit. Însă însemnează, că botezul schismaticilor, care în întâiul său canon îl primește marele Vasile, în Vasile 47 al său îl leapădă, zicând, noi cu un cuvânt, pe cei curați, și înfrânatici, și de sac purtători, pe toți îi botezăm. Iar de este la voi oprit botezul al doilea, pentru oarecare iconomie, precum este și la Romani, cuvântul nostru însă să aibă putere de a strica adică pe botezul acestora. Drept aceea dacă pe botezul schismaticilor îl strică marele Vasile, pentru că le lipseau săvârșitul, dar, de prisos este de a mai întreba cineva de se cuvine să boteze pe eretici. Iar în Vasile 20 hotărâtor zice, că pe eretici nu-i primește biserica, fără a-i boteza. Aceastași socotință o are și marele Atanasie, și pe ale acestuia cuvinte le-a pecetluit soborul al 6-lea că zice, întru al treilea cuvânt asupra Arienilor: „Arienii se primejduiesc și întru însăși plinirea Tainei, a botezului zic. Căci, dacă deplinirea prin botez se dă în Numele Tatălui, și al Fiului, iar Arienii nu zic Tată Adevărat, fiindcă tăgăduiesc pe întocmai ființa cea dintr-însul, tăgăduiesc însă și pe Ade- ...continuă la pag. 86

Apost. 47 Botezul al doilea

Episcopul, sau prezbiterul pe cel ce are botez după adevăr, de-l va boteza din început, sau pe cel spurcat de către cei necinstitori de Dumnezeu, de nu îl va boteza, să se caterisească. Ca unul ce-şi bate joc de Crucea, şi de Moartea Domnului, şi nu osebeşte pe ierei de către minciunoierei. [Apost. 46, Apost. 68, Sinod II. 7, Sinod VI. 84, Sinod VI. 95, Calc. 1, Cart. 8, Cart. 35, Cart. 57, Vasile 1, Vasile 20, Vasile 47]

---

văratul Fiu, şi pe altul din nou plăsmuindu-l cu nălucirea lor zidit din cele ce nu au fost, pe acesta îl numesc Fiu, cum dar botezul cel ce se dă de dânşii, nu este cu totul nefolositor, şi zadarnic? Si se vede adică după mască, că este botez, dar cu adevărul nici un ajutor are către credinţă, şi către buna cinstire. Că nu cel ce zice Doamne, acela dă şi pe adevăratul botez, ci cel ce zice şi cheamă numele Lui, şi care are şi credinţă dreaptă. Pentru aceasta dar şi Mântuitorul nu a poruncit apostolilor să boteze chiar numai, ci mai întâi le-a zis să înveţe pe cei ce vor să se boteze, şi aşa să-i boteze în Numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh, pentru ca să se facă credinţa dreaptă din învăţătură, şi cu dreaptă credinţă să se adauge săvârşirea botezului. Pentru aceasta şi multe alte eresuri, zic numai Numele Sfintei Treimi, dar fiindcă nu le cugetă acestea drept, nici credinţa o au sănătoasă, şi nefolositor au şi pe botezul cel dat de dânşii, fiind lipsiţi de buna cinstire. Drept aceea urmează, că cel ce se stropeşte de dânşii, mai mult se spurcă cu păgânătatea, decât se izbăveşte de ea. Deci şi cei ce cugetă cele al Arienilor, măcar de şi citesc cele scrise, şi zic numirile Sfintei Treimi la botez, însă ameţesc pe cei ce iau botez de la dânşii, fiindcă sunt mai necinstitori de Dumnezeu decât ceilalţi eretici. Dar şi Teologul Grigorie întru un glas, cu sfinţii cei mai-nainte zişi, zice în cuvântul cel la Sfântul Botez, către Arieni, sau şi către macedonieni întinzându-se, care se Catehiseau. "Iar de şchiopătezi încă, şi nu primeşti deplinirea Dumnezeirii Fiului şi a Duhului, caută pe altul să te boteze, sau mai bine zice, să te înece în apa botezului, fiindcă eu nu am voie a despărţi Dumnezeirea Fiului, şi a Duhului, de Dumnezeirea Tatălui, şi a te face mort, în vreme ce se cuvine a doua oară a te naşte prin botez. Încât nici darul botezului să-l aibă, nici pe nădejdea care se naşte prin botez, pierzând în puţinele slăviri ale celui de o fiinţă şi de asemenea fiinţă mântuirea ta. De vreme ce pe oricare din cele trei Ipostasuri o ai pogorî din aceasta, şi pe sineţi te lipseşti de deplinirea cea prin botez". Zice încă şi Dumnezeiescul Hrisostom (în voroava cea la început, era Cuvântul) „Nu te amăgească pe tine o ascultătorule adunările ereticilor, că au botez dar nu luminare. Şi se botează cu trupul iar cu sufletul nu se luminează". Ci şi Sfântul Leon în epistolia cea către Nichita zice: „Nici un eretic dă sfinţenie prin taine". Iar Ambrosie în cuvântul cel pentru cei ce se catehisesc, zice: „botezul celor rău cinstitori de Dumnezeu, nu sfinţeşte". Acestea aşa zicându-se, cu dreptate s-ar nedumeri cineva, pentru ce Sinod II. 7 şi Sinod VI. 95 nu a lepădat botezul tuturor ereticilor, după apostoleştile canoanele acestea şi după soborul cel de lângă sfântul Ciprian, şi după toţi ceilalţi mari de Dumnezeu înţeleptiţi Părinţi mai sus pomeniţi, ale cărora cuvinte, însuşi acest Sinod VI. 2 l-a pecetluit, ci al altor ere-...continuă la pag. 87

Un botez este predanisit nouă dreptslăvitorilor creștini atât de Domnul nostru, cât și de dumnezeiești apostoli, și Sfinții Părinți. Fiindcă una au stătut și Crucea și Moartea Domnului, întru a cărora închipuire se face botezul. Pentru aceasta apostolescul canonul acesta rânduiește, că, oricare episcop, sau prezbiter, ar boteza de al doilea din început și de iznoavă, ca pe un desăvârșit nebotezat, pe cel ce cu adevărat sau botezat după așezământul Domnului, și al apostolilor, și al dumnezeieștilor părinți, fără de schimbare, adică,

---

tici le-au primit botezul, iar al altora nu? Pentru ca să se facă dar lesne de înțeles dezlegarea nedumeririi acesteia, este trebuință a ști cineva mai-nainte, că două feluri de chivernisire, și de îndreptare, se păzesc în biserica lui Hristos. Un fel se numește scumpătatea, iar celălalt, se numește iconomie și pogorământ. Cu care chivernisesc mântuirea sufletelor iconomii Sfântului Duh, uneori cu unul alteori cu altul. Deci Sfinții Apostoli în canoanele lor cel mai-nainte zice, și toți pomeniții sfinți, au întrebuințat scumpătatea, și pentru aceasta desăvârșit leapădă botezul ereticilor; iar soboarele acestea două de toată lumea, au întrebuințat iconomia, și botezul Arienilor și al Macedonenilor l-au primit, și al altora. Iar pe al Evnomianilor, și al altora încă, nu l-au primit. Pentru că, mai ales în vremea soborului al 2-lea Arienii și Macedonenii erau în putere, și nu numai că erau mulți întru mulțime, ci aveau și mari puteri lângă împărați, și pe lângă stăpânitori, se aflau și la senat. Drept aceea, întâi pentru ca să-i tragă la dreapta slăvire, și să-i îndepărteze mai cu lesnire, și alta pentru ca să nu se întâmple mai mult să-i sălbăticească asupra bisericii, și asupra creștinilor, și răul mai rău să se facă, au iconomisit lucrul așa, Dumnezeiești Părinți aceia iconomisindu-și cuvintele lor cu judecată (Psalm 111: 5). Și s-au pogorât a primi botezul lor. Iar cum că, acestea nu le zicem de la sine-ne, și cu cuvinte goale, mărturii sunt la aceasta la acești doi mari părinți, Vasile zic, și Grigorie. Că marele Vasile, temându-se de împărătești le și dregătorești le puteri, ale luptătorilor Duhului, și îngrijindu-se ca nu cumva să năvălească, asupra bisericii Chesariei, care atunci era Finix singur înființat al ortodoxiei, au întrebuințat iconomia, și până la destulă vreme nu nume arătat Dumnezeu pe Duhul cel Sfânt. Iar marele Grigorie vrând a arăta puterile și sălbăticia Arienilor, și Macedonienilor, în însuși recomenduitorul cuvânt ce îl face către cei 150 episcopi ai acestui 2 a toată lumea sobor, zice, pentru dânșii acestea: „Cu adevărat fiare cumplite au căzut asupra bisericii, care nici după însemnarea noastră cruțându-ne, ci nerușinându-se a fi decât vremea mai puternici". Unde arată, că și cu toate că împăratul era drept slăvitor, și cu toate că drept slăvirea s-a înfățișat, și sobor de toată lumea asupra lor s-a făcut, însă ei încă erau grei și sălbatici asupra dreptei slăviri, și mai puternici decât creștinii. Au zis însă și mai sus marele Vasile, că, botezul celor curați (adică al Navatianilor) pe care l-au primit și al 2-lea și al 6-lea sobor (l-au primit pentru iconomia celor mulți) căci de nu ar fi fost cuvântul acesta al iconomiei, cu soborul al 6-lea ne s-ar fi împotrivit și luișI, și soborului al 2-lea de toată lumea, primind el botezul oarecăror eretici, și canoanele lui Vasile pecetluindu-se (adică întărindu-se), care în Vasile 1 și Vasile 47? Au doară nu citea aceste canoane lui Vasile? Sau pentru ce să nu facă osebire, și ...continuă la pag. 88

precum se botează dreptslăvitorii creștini, unul ca acesta să se caterisească. De vreme ce cu acest al doilea de nou botez, a doua oară răstignește și pildu-iește pe Fiul lui Dumnezeu; care lucru, zice Pavel, că este cu neputință. Și în-doiește Moartea Domnului, pe care moarte mai mult nu-l stăpânește, după acestași Pavel[69]. Asijderea și oricare episcop, sau prezbiter nu ar boteza cu botezul sobornicești și dreptslăvitoarei biserici pe cel spurcat, adică pe cel botezat de către necinstitorii de Dumnezeu, adică de eretici, să se caterisească.

---

să zică, că pecetluiește pe toate celelalte canoane ale lui, afară numai de cel 1 și 47? Arătat este dar, că, au lăsat să înțelegem noi, că marele Vasile întrebuințează scumpătatea, iar el, și cel al 2 a toată lumea au întrebuințat iconomia, și așa nu se vede vreo împotrivă zicere, sau împotrivă între dânșii, și cuvântul acesta al iconomiei este pricina cea mai întâi și Domnitoare, pentru care Soboarele acestea, botezul altor eretici l-a primit, și al altora nu. Însă pe lângă cuvântul iconomiei au stătut și a doua pricină, pentru care a făcut așa. Iar aceasta este, căci, ereticii aceia al căror botez le-au primit soboarele acestea, păzeau neschimbat felul, și materia botezului ortodocșilor, și se botezau după forma sobornicești biserici; iar ereticii aceia, al cărora botez nu l-au primit, au schimbat săvârșirea botezului și o au stricat, adică chipul felului, să zicem așa, chemarea, sau întrebuințarea materiei, adică a afundărilor și a ieșirilor din apă. Și cum că aceasta a stătut pricina, martori vrednici de credință sunt, mai întâi însuși cuvintele Sinod II. 7. Că pentru ce alta, botezul Evnomianilor, și al Savelianilor nu l-au primit, iar pe al Arienilor și al Macedonenilor l-au primit, de vreme ce de o potrivă, și Evnomianii, și Arienii, și Macedonenii sunt cu totul cumpliți eretici? (fiindcă Evnomie asemenea ca Arie hulea asupra Dumnezeirii a unuia născut Fiului Tatălui, zicându-l pe el zidire a Tatălui, și slujitor precum se vede în cuvântul al 2-lea al marelui Vasile cel asupra lui Evnomie; și asemenea ca Macedonie hule asupra Dumnezeirii Duhului, zicându-l pe el că este al treilea cu firea după Tatăl, precum se vede aceasta în cuvântul al 3-lea al marelui Vasile cel asupra lui Evnomie.) Și savelianii, și arianii, sunt întocmai după eresuri, precum zice Teologul Grigorie. "Întocmai este spre păgânătate, și savelianește a împreuna, și arienește a despărți, cea întâi adică cu fața, iar cea a doua, cu firile". Și iarăși, că răul în amândouă este de-o potrivă, măcar deși se află în cele potrivnice. Si socoteala lui Savelie introduce Iudaismul, după sfințitul Fotie, iar cea a lui Arie, bagă pe Elinismul? Pentru ce dar cei ce sunt deopotrivă după eresuri, nu s-au primit deopotrivă de către sobor? Arătat este, că Arienii, și Macedonieni se botezau fără schimbare, ca și dreptslăvitorii, în trei afundări, și în trei scoateri, și în trei chemări ale Sfintei Treimi, fără a schimba nici felul chemărilor nici materia apei (că măcar deși arianul Ualie a pus lege ca botezul să se facă întru o afundare, precum zice Dositei la Dodecavivlion foaia 86 însă legea aceasta nu s-a ascultat, nici s-a întărit, ci a rămas nelucrătoare la Arieni. Fiindcă nici pomenire de aceasta cât de puțin canonul nu face, întru cele ce pomenește botezul ereticilor, nici Zonara, sau Valsamon, sau Aristin, sau Anonimul (cel nenumit). Tâlcuitorii canoanelor o zic aceasta. Și măcar de au schimbat arianii și chemările botezului ...continuă la pag. 89

Fiindcă batjocorește Crucea, și Moartea Domnului, rău și cu greșeală socotind, că spurcatul și pângăritul botezul ereticilor, este în închipuirea Crucii și a Morții Domnului, care nu este, și pentru aceasta îl primește pe el, și îl are asemenea cu botezul drept slăvitorilor. Și pe lângă acestea, fiindcă nu osebește pe adevărații iereii dreptslăvitorilor, din mincinoșii iereii ereticilor. Că deopotrivă pe amândoi ca pe niște adevărați îi primește. Că nici urâtul botez al ereticilor face creștini adevărați pe cei ce întru dânsul se botează, nici hiroto-

---

după Chedrino, și după acestași Dositei, zicând în Numele Tatălui celui mai mare, și al Fiului celui mai mic, și al Sfântului Duh celui și mai mic. Dar nu au făcut schimbarea aceasta înaintea soborului al 2-lea ci în urmă, precum acestași Dositei zice. Iar evnomianii schimbând chipul materiei botezului, numai într-o afundare se botezau; precum însăși cuvintele ce le are canonul arată anume: „Că pe evnomiani, zice, care întru o afundare se botează și cel: precum și savelianii chipul materiei botezului, adică pe cele trei chemări stricându-le, învață, că Tatăl, și Fiul, și Duhul sunt o față". Iar cum că se boteza după chipul botezului bisericii ereticii aceia al cărora botez soborul l-a primit, martor este și Zonara tâlcuitorului canoanelor. Că citind Sinod II. 7 acestea zice anume. „Nu se botează dar de al doilea aceștia, căci despre sfântul botez la nimic se osebesc de noi, ci întocmai se botează". Și cum că dimpotrivă, nu după forma botezului bisericii, se botezau ereticii aceia, al cărora botez nu l-au primit, martor este iarăși acestași Zonara zicând: „Aceștia dar, și toți ceilalți eretici a se boteza sfinții Părinți au legiuit. Că ori nu s-au norocit de Dumnezeiescul botez, sau norocindu-se, nu drept nici după chipul dreptslăvitoarei biserici, s-au norocit de el. Deci pentru că ereticii aceea păzeau chipul apostolescului botez, canoanele acelor două soboare, i-au primit ca botezați. Și nu numai pentru aceasta, ci și pentru iconomie, precum am zis. Că de le-ar fi lipsit iconomia, negreșit nu ar fi stătut împotriva apostolești canoane, care poruncesc dimpotrivă, adică să nu primim botezul ereticilor.

Toată Teoria, care până acum o am făcut aici, nu este aici de prisos, mai ales este și prea de nevoie, de obște adică pentru toată vremea, iar mai ales pentru ziua de astăzi, pentru gâlceava cea mare, și prigonirea cea multă, ce se face pentru botezul latinilor, nu numai între noi, și latini, ci și între noi, și între cei de o cugetare cu latinii. Deci urmând celor zise fiindcă locul apostolescului canon o cere, zicem, că botezul latinilor este minciunonumit botez. Și pentru aceasta, nici după cuvântul amărunțimei este primit, nici după cuvântul iconomiei. Nu este primit după cuvântul amărunțimei, întâi pentru că sunt eretici. Și cum că latinii sunt eretici nici o trebuință este acum să arătăm, vreo dovadă. Că însuși aceasta, că avem atâta ură, și atât întoarcere, iată atâtea veacuri, despre dânșii, este arătată dovadă, că ca pe niște eretici îi urâm, adică precum și pe arieni, sau pe savelieni, sau pe macedonienii cei luptători de Duh. Dar de ar pofti cineva a înțelege și din cărți eresurile lor, acestea le va afla toate, în cărțile preasfântului patriarh al Ierusalimului chir Dositei biciul papistașilor, cu prea înțeleptele lor surpări. Însă în destulă știință poate să ia și din cărticica înțeleptului Miniat cea numită piatra smintelii. Ajungă însă câte despre dânșii ...continuă la pag. 90

nia lor face adevărați ierei pe cei ce se hirotonisesc de dânșii, după Apost. 68. Însă însemnează că, precum am zis, întru închipuirea Crucii și a Morții Domnului se face Sfântul Botez. Că zice Pavel: „Câți în Hristos ne-am botezat, întru Moartea lui ne-am botezat. Și împreună cu dânsul dar ne-am îngropat prin botez întru moarte" (Romani 6: 3) și, împreună sădiți ne-am făcut, cu asemănarea Morții Lui. Dar și Crucea botez s-a numit de către Domnul, după Hrisostom, care zice: „botezul, cu care Eu mă botez, vă veți boteza" [Ma-

---

Sfântul Marcu al Efesului (în adunarea 25 cea în Florența) de față a zis așa: Noi pentru nimica alta ne-am dezbinat de Latini, decât pentru că sunt, nu numai shismatici, ci și eretici, pentru aceasta nici se cuvine măcar a ne uni cu dânșii. Încă și marele Eclesiarh Silvestru zicea: „osebirea latinilor, este eres, și așa o au avut cei mai-nainte de noi. Deci mărturisit fiind, că latinii sunt prea vechi eretici, mai întâi îndată din aceasta sunt nebotezați, după marele Vasile de mai sus și după Chiprian și Firmilian sfinții cei mai-nainte de el. Pentru că mireni făcându-se ei, fiindcă s-au rupt din dreptslăvitoarea biserică, numai au cu sinesi pe Darul Sfântului Duh, prin care dreptslăvitorii Ierei săvârșesc Tainele. Aceasta este o dovadă, care este atât de mare și ne împotrivă zisă, cât sunt mari, și cărora nu li se poate zice împotrivă, și canoanele marelui Vasile, și ale Ieromartirului Ciprian, fiindcă au luat, și mai ales au întărire de la sfântul a toată lumea al 6-lea sobor. Al doilea latinii sunt nebotezați, pentru că nu păzesc cele trei afundări la cel ce se botează, precum din început au primit de la sfinții apostoli dreptslăvitoarea biserică. Latinii cei mai-dinainte mai întâi stricând apostolescul botez, întrebuințau turnare, adică puțină apă pe creștetul copilului turnând. Care încă și acum pe la oarecare locuri se lucrează. Iar cei mai mulți cu o legătură de peri de porc, de trei ori aruncă puține picături de apă pe fruntea pruncului. Iar între alte locuri, precum au vestit nouă de acolo întorcându-se la noi oarecine, că puțin bumbac (care fiește-cine poate ști câtă apă au ridicat bumbacul) zice, împlântându-l în apă, ung cu acela pe copil, și așa îl botează. Deci, nebotezați sunt Latinii, pentru că nu fac cele trei afundări și scoateri, după apostoleasca predanisire. Pentru aceste trei afundări, cât sunt de nevoie și de neapărate, spre deplinirea botezului, nu zicem. Cel ce poftește, cetească, ci după toată nevoia cetească cartea prea mult învățatului, și prea înțeleptului Evstratie Arghentios. Ci și noi la Apost. 50 vom zice, câtă trebuință de acum cere. Iar dacă oarecare dintre însuși Latinii și dintre cei ce cugetă Latinește, ar propune cele trei chemări ale Sfintei Treimi, nu trebuie a se face să au uitat cele ce au auzit mai sus de la sfințitul Firmilian, și de la marele Atanasie; cum că sunt adică nelucrătoare Dumnezeiești le numele acelea din gura ereticilor scoțându-se. Pentru că de nu ar fi aceasta, negreșit ar trebui să credem, că și babornițile fac minuni, fiindcă descântă cu Dumnezeieștile nume. Deci latinii, și ca niște eretici botez nu pot da, pentru că au pierdut Darul cel începător desăvârșiri, și pe lângă aceasta, au răsturnat și apostolescul botezul acelor trei afundări. Deci, zic, cei ce primesc stropirea latinilor, socotească ce au să răspundă, la stăpânirea acestui apostolesc canon, încă și la a celui după acesta adică Apost. 47! Știu ce propun nenumiții apărători ai latinescu- ...continuă la pag. 91

tei 20: 22, 23]. Și iarăși „cu botez am a mă boteza, și cum mă strâmtorez, până ce se va sfârși" [Luca 12: 50]!

Apost. 48 Ruperea căsniciei

Dacă vreun mirean pe a sa muiere lepădându-o pe alta va lua, sau pe cea de altul lepădată, să se afurisească. [Sinod VI. 87, Anc. 20, Cart. 113, Vasile 9, Vasile 21, Vasile 35, Vasile 77]

lui minciunobotez. Că propun că obișnuia biserica noastră a-i primi cu ungerea sfântului Mir pe cei ce din latini se întorceau. Și că se află și oarecare rânduială tipărită, care arată în ce chip să-i primim. Și către acestea chiar și cu dreptate răspundem acestea. Cum că ajunge că mărturisești, că cu Mir îi primeau; apoi, eretici sunt. Că pentru ce cu Mir dacă nu erau eretici? Deci eretici fiind mărturisiți, nu este de crezut, că dreptslăvitoarea și apostoleasca biserică, ar fi vrut cu dinadinsul să strice apostolești le și sobornicești le canoanele acestea, ce mai sus le-am însemnat. Ci precum se vede, și precum de cuviință este a crede, că oarecare mare iconomie au vrut să întrebuințeze pentru latini biserica, având și pilda pravățului său, pe acel mare și sfânt al doilea de toată lumea sobor. Că au iconomisit soborul al 2-lea precum am zis, și a primit botezul Arianilor, și al Macedonienilor, cu pravățul și cu nădejdea întoarcerii acelora și a cunoștinței, pentru ca să nu se facă fiară mai sălbatică asupra bisericii, fiindcă era mulțime prea multă, și puternici întru lucrările cele din afară. Și au nimerit pravățul acesta și nădejdea. Pentru că cu iconomia aceasta și mai blânzi s-au făcut aceia către cei dreptslăvitori, și atâția s-au întors la buna cinstire, încât, în puțin, ori desăvârșit au lipsit, ori prea puțini au rămas. Deci și cei mai-nainte de noi asemenea au iconomisit, și au primit botezul Latinilor, mai ales după chipul cel al doilea. Pentru că papismosul atunci era îndricul său, și toate puterile împăraților Europei le avea în mâinile sale, iar împărăția noastră își da duhul. Drept aceea de nevoie era, că de nu s-ar fi făcut iconomia aceasta, Papa, ar fi ridicat neamurile cele apusenești asupra celor răsăritenești, și ar fi robit, și ar fi ucis, și alte nenumărate răutăți le-ar fi făcut. Dar acum când relele cele de acest fel nu ni le pot face, fiindcă au pus asupra noastră Dumnezeiască pronie, acest fel de păzitori care și însăși trufașilor acelora desăvârșit le-au smerit sprânceana. Acum zic, când nimic asupra noastră poate turbarea papismosului, ce mai trebuie iconomie? Că iconomia are măsuri și hotare, și nu este veșuică și nehotărâtă. Pentru aceasta și Teofilact al Bulgariei zice: „Cel ce face ceva după iconomie, nu chiar ca un lucru bun, face aceasta: Ci ca un lucru trebuincios la o vreme, (tâlcuirea la cap 5 stih 11 către Galateni) în destul am iconomisit, zice Teologul Grigorie în lauda cea către Atanasie, nici (socoteala) cea străină primindu-o, nici pe a noastră stricând-o, care cu adevărat ar fi rea iconomie. Așa zic și eu. Cu adevărat rea iconomie este aceasta, când printr-însa, nici pe latini putem ai întoarce, și noi călcăm scumpătatea sfințitelor canoane, și primim minciunobotezul ereticilor". Că a iconomisi se cuvine unde nu se face călcare de lege, zice Dumnezeiescul Hrisostom. Iar cum că cu iconomie s-au făcut închipuirea aceea, dintru aceasta este arătat, că până atunci răsăritenii botezau ...continuă la pag. 92

Fiindcă[70] și Domnul a poruncit în Evanghelie, că oricare își va lăsa muierea sa, fără cuvânt de curvie, o face pe ea să preacurvească [Matei 5: 32; 19: 7]. Și oricare va lua pe cea lăsată, preacurvește. Pentru aceasta și dumnezeiești apostoli urmând rânduirii Domnului, zic întru acest canon al lor: oricare mirean își va despărți muierea sa fără cuvânt de curvie, adică de preacurvie (că evanghelistul în loc de preacurvie aici, curvie a înțeles, și vezi despre aceasta Grigorie Nissa 4) și va lua pe alta slobodă de nuntă, să se afurisească, așijde-

---

pe apusenii cei ce se întorceau. Precum o mărturisește aceasta localnicul sobor cel din Laterano Romei, care s-a făcut la anul de la Hristos 1215 că zice acesta în canonul 4 că răsăritenii nu liturghiseau, acolo, unde mai-nainte ar fi liturghisit apusean, de nu ar fi făcut mai-nainte apă sfântă, spre curățire. Și apoi zice, că răsăritenii al doilea boteza pe apusenii cei ce veneau la biserica răsăritului, adică ca pe unii ce nu aveau botez sfânt și apostolesc (Dodecavivlion a lui Dositei foaia 8, 24). Deci, când până atunci, după mărturia a însuși vrăjmașilor, răsăritenii îi botezau, arătat este, că în urmă pentru mare iconomie au întrebuințat chipul Mirului, fiindcă nu folosea slăbiciunii cei mai de pe urmă a neamului nostru, să ațâțe mai mult mânia papismosului, și cu aceasta încă, fiindcă atunci surpaseră și stricaseră toate cele rău făcute în Florența, și multă latinească mânie era pentru acestea. Drept aceea, și după ce au trecut iconomia trebuie să-și aibă locul lor amărunțimea și apostolești canoane.

[69] Deci nu zice drept Valsamon în tâlcuirea Sinod I. 19 sau și alții asemenea cugetători cu Valsamon, cum că se cuvine a se boteza a doua oară aceia, care fiind mai-nainte botezați după dreapta credință, s-au făcut apoi eretici, și după aceasta iarăși s-au întors la dreptslăvitoarea credință. Aducând spre mărturie pe apostolescul canonul acesta, și pe cel Sinod I. 19 ce zice: Că cei ce s-au făcut Pavliani când vor năzui la sobornicească biserică se cade de iznoavă a se boteza. Nu zic aceștia drept pentru trei pricini. 1. Pentru că, cu acest de al doilea botez care ei îl vor, două botezuri bagă în sobornicească biserică: Care în Simbolul credinței un botez mărturisește, luând prilejul mărturisirii acesteia de la Pavel care zice, „un Domn, o credință, un Botez" (Efeseni 4: 5). Și cât după aceștia a doua oară răstignesc pe Fiul lui Dumnezeu cu a doua botezare, și Răstignire și Moartea lui o îndoiesc, care lucru este prea păgânesc. „Că, zice, de bună voie păcătuind noi, numai rămâne jertfa pentru păcate. Adică Crucea, și botezul închipuitorul Crucii, după Dumnezeiescul Hrisostom (voroava 20 către Evrei) că cu o jertfa, zice, a îndeplinit întru veșnicie pe cei ce se sfințesc, și, cu neputință este cei ce odată s-au luminat, apoi au căzut (adică în Iudaism, și de obște în eres, după Hrisostom) iarăși prin pocăință a se înnoi, a doua oară răstignind loruși pe Fiul lui Dumnezeu[7]. 2. Că apostolescul canonul acesta, pe care spre mărturia socotelii lor îl aduc, nu zice pentru dreptslăvitorii cei mai-nainte botezați, ci pe cei ce din naștere sunt eretici, și de dânșii spurcați, apoi venind la dreapta slăvire. Drept aceea și nu zice de al doilea să-i botezăm, ca pe unii ce mai-nainte au fost botezați, ci să-i botezăm (că de nu va boteza zice) ca pe unii ce niciodată ar fi fost botezați după dreapta slăvire. Iar Sinod I. 19 zicând de iznoavă să se boteze cei ce s-au făcut Pavliani, (pavlianiți numește pe cei ce din nas- ...continuă la pag. 93

rea să se afurisească, și dacă, după ce se va despărți de muierea sa fără de cuvânt de curvie, va lua pe altă muiere despărțită fiind și aceea de bărbatul său, fără cuvânt de curvie, adică de preacurvie. Acestea însă ce le-am zis pentru bărbat, trebuie a se înțelege și pentru muierea aceea, ce-și va lăsa pe bărbatul său, fără cuvânt de curvie, și va lua pe altul. Iar oricare bărbat, sau muiere, despărțindu-se fără pricină binecuvântată, și se vor căsători al doilea ca niște preacurvari se cuvine a se canonisi șapte ani cu neîmpărtășirea, după

---

tere au eresul lui Pavel Samosateului), și nu pe cei ce în urmă s-au făcut așa (deși ceva de acest fel se vede că însemnează zicerea Pavlianicesc) fiindcă Sinod VI. 95 al lui, aducându-și aminte de însuși canonul acesta al soborului 1 la zicerea, pe cei ce s-au făcut Pavliani o au schimbat întru zicerea, Pavlianiști, asemenea adică cu, Donatisti, și Montanisti, care nume arată mai mult eresul cel din naștere, și nu pe cel în urmă făcut. Precum și însuși Valsamon acesta, dar și Zonara, după înțelegerea aceasta tâlcuiește canonul, precum vom vedea în tâlcuirea aceluia, iar deși canonul acesta a întrebuințat zicerea lui Anavantizo, care arată că, a doua oară botez, ci o a întrebuințat nu chiar, ci cu rea întrebuințare. Pomenind adică botezul nostru către ereticului Pavel. Precum și Vasile 47 această zicere o au întrebuințat a Anavaptismosului, nu că doar era adevărat botez acela, ci precum ereticii aceia îl numeau. Precum și Pavel Apostolul a zis dumnezei din și domni pe dumnezeii elinilor; nu că doar erau adevărați Dumnezei, ci precum aceea îi numeau. Al 3-lea că de ar fi fost iertat a se boteza iarăși creștinii cei ce se fac eretici, sau că se leapădă de credință, pentru ce Sinod I. 11 și Sinod I. 12 al său rânduiește, că cei ce s-au lepădat de credință în vremea goanei, să facă atâția ani ascultând (din afară de biserică rugile) și atâția ani căzând înaintea ușilor bisericii și cerând iertare de la cei ce ieșeau din biserică în vremea ce ar fi fost cu putință să-i boteze a doua oară, și așa, și pe dânșii să-i curățească de lepădare, și soborul să scape de atâtea osteneli și griji ale sufletești îndreptării acestora?" Pentru acestea dar pricini, ne este iertat a boteza cineva a doua oară pe cel cu adevărat botezat, după Apost. 47 și după Cart. 57 deși de eretici s-au spurcat. Fiindcă rămâne botezul cel dintâi. Că Darurile lui Dumnezeu sunt necăite. Pentru aceasta și Cart. 35 nu iartă a se boteza de al doilea clericii cei caterisiți pentru vinovății, și așa iarăși să se ridice la treapta ierosirii. Ci se curățește cineva de spurcăciunea eresului, cu anatematisirea aceluiași eres cu pocăință vrednică de cuvânt, și rânduiala curați doar el or rugăciuni al Patriarhului Metodie, pe care biserica le citește asupra celor ce s-au lepădat de credință, și în sfârșit cu Pecetea Sfântului Mir. Iar după cuviincioasa cercare, și după canonul rânduit de duhovnicescul părinte, și cu Trupul și Sângele Domnului „Că Sângele lui Hristos zice, ne curățește pe noi de tot păcatul. Iar copiii Agarenilor care se botează cu botezul nostru, nu cu socoteala binecinstitoare, ci pentru ca să nu se facă trupurilor lor bolnăvicioase sau puturoase, sobornicește s-a hotărât, în vremea Patriarhului Luca a se boteza al doilea, de ar voi să vină la credința noastră. Fiindcă la botezul lor, nu au fost unită credința păgânilor născătorilor lor. Asemenea se cade a se boteza și cei ce ar fi botezați de ne ierosit, formăluit însă cu minciună, că este iereu. Pe lângă ...continuă la pag. 94